

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 4 sierpnia 2017 r.

Pozycja 150

POSTANOWIENIE

z dnia 8 czerwca 2017 r.

Sygn. akt Ts 217/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Rymar,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.P. w sprawie zgodności:

art. 639 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 18 października 2015 r., w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza (Dz. U. z 1991 r. Nr 92, poz. 411) z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 14 października 2016 r. (data nadania) M.P. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności: art. 639 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.), w brzmieniu obowiązującym do 18 października 2015 r., w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza (Dz. U. z 1991r. Nr 92, poz. 411) z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Skargę sformułowano na podstawie następującego stanu faktycznego sprawy. Sąd Rejonowy w P. (dalej: Sąd Rejonowy w P.) na wniosek wnuczki spadkodawczyni, która swoją legitymację procesową argumentowała przysługującym jej uprawnieniem do zachowku, zlecił komornikowi dokonanie spisu inwentarza majątku spadkowego i w całości zwolnił wnioskodawczynię od kosztów sądowych. Postanowieniem z października 2015 r. Sąd Rejonowy w P. nakazał ściągnąć z majątku spadkowego na rzecz Skarbu Państwa koszty sporządzenia spisu inwentarza w wysokości 1 520,41 zł, wyłożone tymczasowo przez Skarb Państwa. Skarżący wniósł zażalenie na to postanowienie, które zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w P. z czerwca 2016 r.

Zdaniem skarżącego zakwestionowane przepisy naruszają zasadę sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji), ponieważ na ich podstawie doszło do obciążenia masy

spadkowej kosztami spisu inwentarza. Doprowadziło to w sprawie skarżącego do tego, że będąc spadkobiercą (w 5/6 części), to ostatecznie on – jak podkreślił – został obciążony kosztami sporządzenia spisu inwentarza, chociaż nie wnosił o dokonanie tej czynności, ani nie leżała ona w jego interesie. Ponadto, w ocenie skarżącego art. 639 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 18 października 2015 r., nie zawierał precyzyjnego upoważnienia do określenia w drodze aktu wykonawczego zasad ponoszenia kosztów spisu inwentarza, co jest niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Skarżący zaznaczył, że formalna derogacja zaskarżonych przepisów nie była równoznaczna z utratą przez nie mocy obowiązującej, ponieważ przepisy te mają zastosowanie do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 28 października 2016 r. skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych skargi przez wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego wynikające z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji zostały naruszone przez zaskarżone przepisy, a także dokładne określenie sposobu ich naruszenia oraz doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia skargi konstytucyjnej i reprezentowania skarżącego przez Trybunałem.

W piśmie z 9 listopada 2016 r. skarżący wskazał, że zaskarżone przepisy naruszają prawo do poprawnej legislacji oraz prawo do pewności i bezpieczeństwa prawnego. Zakwestionowany przepis rozporządzenia wkracza – według skarżącego – „w sferę praw i wolności ekonomicznych, których regulacja powinna nastąpić w akcie rangi ustawowej”. Jak dalej podkreślił skarżący: „Prawo nie może zmuszać obywateli do pokrywania kosztów, które w normalnym trybie ponosiłyby inne osoby, tylko dlatego, że te ostatnie zostały zwolnione z obowiązku ich ponoszenia. Prowadzi to bowiem do naruszenia równości stron w procesie, tj. naruszona zostaje zasada określona w art. 32 ust. 1 Konstytucji”. Do pisma skarżący dołączył pełnomocnictwo „w sprawie skargi konstytucyjnej przed Trybunałem Konstytucyjnym”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane rozpatrywaną skargą nie zostało zakończone przed 3 stycznia 2017 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o TK, to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie tej skargi określają przepisy ustawy o TK. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że skarżący nie wskazał prawa podmiotowego, które – jego zdaniem – zostało naruszone.

Z art. 79 ust. 1 Konstytucji wynika, że wzorcami kontroli zgodności zainicjowanej złożeniem skargi konstytucyjnej mogą być tylko przepisy ustawy zasadniczej wyrażające wolności lub prawa skarżącego (zob. postanowienia pełnego składu TK z: 24 października

2001 r., sygn. SK 10/01, OTK ZU nr 7/2001 poz. 225; 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60). Orzecznictwo w tym zakresie jest utrwalone.

W konsekwencji niewłaściwe jest uczynienie z art. 2 Konstytucji samodzielnego wzorca kontroli. Wyrażona w nim zasada demokratycznego państwa prawnego (jak i inne zasady) wyznacza standard tworzenia przez ustawodawcę wolności i praw oraz korzystania z nich (zob. postanowienia TK z: 10 stycznia 2001 r., sygn. Ts 72/00, OTK ZU nr 1/2001, poz. 12; 20 lutego 2008 r., sygn. SK 27/07, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 22). Dopiero gdyby skarżący wykazał wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego i sprawiedliwości społecznej konkretne prawa lub wolności mające postać praw podmiotowych niewyrażonych w innych przepisach ustawy zasadniczej, art. 2 Konstytucji mógłby być samodzielnym wzorcem kontroli zgodności. Trybunał przypomina, że prawa podmiotowe muszą precyzyjnie określać zarówno ich adresata, jak i jego sytuację prawną. Tymczasem uzasadnienie rozpatrywanej skargi konstytucyjnej nie daje podstawy do zrekonstruowania konkretnego konstytucyjnego prawa podmiotowego, które miałyby zostać naruszone.

Również art. 92 ust. 1 Konstytucji nie może być w rozpatrywanej sprawie samodzielnym wzorcem kontroli zgodności. Unormowanie zawarte w tym przepisie odnosi się zasadniczo do władzy ustawodawczej oraz do podmiotu wydającego rozporządzenie w celu wykonania ustawy. Artykuł 92 ust. 1 Konstytucji ma charakter ustrojowy, nie formułuje prawa podmiotowego przysługującego jednostce i jako taki nie może być bezpośrednio punktem odniesienia przy dokonywaniu kontroli konstytucyjności aktów prawnych kwestionowanych w trybie postępowania inicjowanego przez wniesienie skargi konstytucyjnej (zob. postanowienia TK z: 16 lutego 2011 r. i 12 października 2011 r., sygn. Ts 224/10, OTK ZU nr 5B/2011, poz. 371 i 372; 26 lutego 2013 r. i 19 czerwca 2013 r., sygn. Ts 169/12, OTK ZU nr 3B/2013 poz. 265 i 266; 23 czerwca 2014 r., sygn. Ts 31/14, OTK ZU nr 3B/2014, poz. 247).

W piśmie z 9 listopada 2016 r. skarżący próbował rozszerzyć wzorce kontroli o art. 32 ust. 1 Konstytucji. Jest to niedopuszczalne z powodu upływu trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, o którym mowa w art. 77 ust. 1 ustawy o TK. Termin ten jest ostatecznym terminem sformułowania skargi konstytucyjnej i określenia jej granic. Nawet jednak gdyby wzorzec ten skarżący podał już w skardze, to podobnie jak dwa poprzednie przepisy Konstytucji również jej art. 32 ust. nie mógłby być samodzielnym wzorcem kontroli konstytucyjności w sprawie zainicjowanej wniesieniem skargi konstytucyjnej. Prawo do równego traktowania określa bowiem sytuację prawną jednostki dopiero wspólnie z inną normą prawną. Trybunał stwierdził, że „ma ono charakter niejako prawa »drugiego stopnia« (»metaprawa«), tzn. przysługuje (...) w związku z konkretnymi normami prawnymi lub innymi działaniami organów władzy publicznej, a nie w oderwaniu od nich – niejako »samoistnie«” (sygn. SK 10/01). Dopiero zatem współstosowanie dwóch przepisów Konstytucji, a więc nie tylko prawa do równego traktowania, ale również skonkretyzowanego prawa do równej realizacji określonych wolności i praw konstytucyjnych, wyznacza konstytucyjny status jednostki, który mógł zostać naruszony przez przepis będący podstawą ostatecznego orzeczenia.

Jedynie na marginesie Trybunał zwraca uwagę na to, że pełnomocnictwo szczególne do wniesienia skargi konstytucyjnej i reprezentowania skarżącego przez Trybunałem Konstytucyjnym powinno określać przedmiot i wzorce kontroli konstytucyjności (zob. postanowienie TK z 13 stycznia 2011 r., sygn. Ts 309/09, OTK ZU nr 1B/2011, poz. 73). Pełnomocnictwo dołączone przez skarżącego w odpowiedzi na wezwanie do uzupełnienia braków wymogu tego nie spełnia.

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 ustawy o TK skarżące przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty doręczenia tego postanowienia.